

Történelemtudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.30
19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet
Szekciófelelős:
Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

Történelem- és politikatudomány

	Szekcióelnök:	Történelemtudomány I. Dr. Pilkhoffer Mónika
I. panel	10.30-10.45	Dancs György
	10.45-11.00	Ladányi Gábor Zoltán
	11.00-11.15	Varga Dániel
	11.15-11.30	Nagy Ádám
	11.30-11.45	Matolcsi Réka
	11.45-12.00	Molnár Dóra
	12.00-12.15	Rupčić Hajnalka
	12.15-12.30	Sarány Orsolya

Történelemtudomány I.

2020. október 16. 10.30-12.30

19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet

Szekciófelelős:

Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

Az 1831-es kolerajárvány társadalmi következményei Magyarország galíciai határszélén
DANCS György

Debreceni Egyetem Történelem és Néprajzi Doktori Iskola, doktorjelölt

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, tanársegéd

Történettudomány

dancsgyuri@gmail.com

Előadásom történeti keretét és témáját az a kolera járvány adja, amely az 1830-as év végétől fenyegette Magyarországot a Habsburg Birodalomhoz tartozó Galícia felől. 1831-ben a járvány nagy pusztítást végzett, Magyarországon félmillió megbetegedését, és közel negyedmillió ember halálát okozta. 1830. december 28-án lezárták a Galícia felőli határt. A helyzet minél hatékonyabb kezelése érdekében a Helytartótanács 1831. január 3-án Trencséntől Brassóig terjedő határszakaszra két királyi biztost nevezett ki gróf Majláth Antal és báró Perényi Zsigmond személyében. A biztosok elsődleges feladata a központi rendelkezések foganatosítása és ellenőrzése volt. Az ország északkeleti részét már korábban is számos alkalommal sújtotta különböző járvány, a kolera azonban először jelent meg. A járványveszély 1831 március végére alábbhagyott, ezért az intézkedéseket felfüggesztették, a királyi biztosokat visszahívták. Júniusban azonban a betegség újra felütötte a fejét, az ország belső területei is hamar érintetté váltak. Ekkor már az egész ország területét körzetekre osztották, élükön egy-egy királyi biztossal. Kutatásom során vizsgáltam a járvány ellen hozott központi és helyi intézkedéseket, az intézményrendszert, az egészségügyi ellátást, a királyi biztosi tevékenységet. Előadásommal azokat a társadalmi következményeket szeretném bemutatni, amelyek a járvánnyal először és elsőként szembesülő Galíciával határos északkelet-magyarországi régióban lezajlott események, a kialakított szervezeti struktúrák, valamint az intézkedések által alakultak ki. A vonatkozó történeti és orvostörténeti irodalom, valamint az egykori járványügyi hivatalos dokumentumok képezik előadásom szekunder alapanyagát, a primer forrásokat pedig a vármegyei és a királyi biztosi tevékenységre vonatkozó levéltári állagokból merítettem.

Történelemtudomány I.

2020. október 16. 10.30-12.30

19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet

Szekciófelelős:

Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

Az osztrák-magyar konfliktus kibontakozása a Wiener Zeitung hasábjain 1848 tavaszán és nyarán

LADÁNYI Gábor Zoltán

Eötvös Loránd Tudományegyetem

Történelemtudomány

ladanyigabor87@gmail.com

Doktori kutatásom a korabeli bécsi sajtóban megjelent írások elemzésén keresztül az osztrák közvélemény alakulását vizsgálja az 1848-as magyarországi események kapcsán. A „forradalmi bécsi sajtó” legjelentősebb orgánumainak szisztematikus elemzése által ugyanis képet kaphatunk arról, hogy az osztrákok nagy általánosságban, hogyan ítélték meg a magyarországi fejleményeket, valamint a magyaroknak a birodalomban betöltött szerepét és helyzetét. Jelen előadásom középpontjában a Monarchia hivatalos lapjaként kiemelten fontos szerepet játszó és privilegizált helyzetben lévő Wiener Zeitung áll. A császári lap 1703-as alapításával a világ legrégebbi ma is megjelenő napilapjának számít és története egybefonódott a Habsburgok birodalmának sorsával. Az újság hivatalos lapként ugyanis egyfajta közvetítőként funkcionált az uralkodó és annak alattvalói között, illetve híreit, valamint az általa nyomtatásban közölt rendeleteket a Habsburg Monarchia minden szegletében olvasták és kommentálták, valamint a lap az európai köznyilvánosság előtt is reprezentálta a soknemzetiségű birodalmat. Az 1848-as év tavaszának forradalmi eseményei egymással szoros kölcsönhatásban álltak, amihez az információáramlás felgyorsulásának folyamata (a vasúti közlekedés, illetve a napisajtó és a röpiratok elterjedése által) döntő mértékben hozzájárult. A gazdasági válság és az egyre élesedő társadalmi, illetve szociális problémák következtében az Európa forrongó nagyvárosain végigvonuló „forradalmi láncreakció” Palermo és Párizs után márciusban már a Habsburg Monarchia területét is elérte. Az alkotmányos reformok és átalakulás keresztülvitele egyaránt célkitűzése volt az osztrák és a magyar ellenzéki mozgalmaknak is, akik már 1848 előtt kapcsolatokat építettek ki egymással, így a márciusi bécsi és pesti forradalmak eredményeit joggal ünnepelethették közösen elért sikerként. A Wiener Zeitung a forradalmi évben szintén jelentős liberális változásokon esett át és az új „forradalmi” szerkesztőség az újságot egy „elsősorban az alkotmányosság alapelveihez hű”, és a kormánytól teljesen függetlenül működő hírlapként definiálta újra, amely hivatalos részében csupán helyt ad az uralkodói és kormányzati rendeletek közlésének. Mennyire tekinthető őszintének ez a szerkesztőségi kinyilatkoztatás, illetve milyen politikai nézetek jelentek meg az újságban 1848 tavaszán és nyarán, valamint hogyan járult hozzá a hírlap az osztrák államideológia népszerűsítéséhez írásaival? Ezekre a kérdésekre és az ezzel kapcsolatos fontos összefüggésekre igyekszem majd előadásom során rávilágítani. Mindezek mellett elemzésre kerül a „magyar kérdés” változó megítélése a császári lapban és ennek okai is. Az újság márciusi cikkeiben ugyanis még tapasztalható volt a bécsi sajtóban ekkor általánosnak tekinthető kezdeti lelkesedés a magyarországi változások iránt. Jól érzékelhető azonban az áprilisban bekövetkező retorikai fordulat a Wiener Zeitung hasábjain a magyarokkal szemben, majd a felmerülő vitás kérdések mentén a konfliktus kibontakozásának megjelenése és végül az ellentét kiéleződése 1848 nyarán az osztrák és magyar fél között. Kutatómunkám során a Wiener Zeitung 1848-as lapszámai és az egyéb forrásként felhasznált sajtótermékek széles palettája mellett nagy mértékben támaszkodom a kortársak visszaemlékezéseire, valamint a sajtóirányítással és a fontosabb az eseményekben érintett személyekkel kapcsolatos levéltári iratanyagra.

Történelemtudomány I.

2020. október 16. 10.30-12.30

19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet

Szekciófelelős:

Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

A magyar emigráció „természetes közlönye”: az Alleanza című lap története

VARGA Dániel

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola, Új- és jelenkori egyetemes történelem Doktori Program

vargasvd01@gmail.com

Az *Alleanza* (Szövetség) című lap leginkább onnan ismeretes, hogy az 1862. május 18-ai számában került a nagynyilvánosság elé a híres Duna-konföderációs tervezet, illetve két héttel később Kossuth „felvilágosításai” az írással kapcsolatban. A magyar nyelven írott publikációkban a hetilap szinte csak akkor került rövid említésre, amikor a nevezetes tervezet bemutatására vállalkoztak, s olasz nyelven is idáig mindösszesen egy rövid tanulmány és egy alfejezet foglalkozott kimondottan az újság történetével, de akkor is főleg a híres május 18-ai szám került fókuszba. A tanulmány célja, hogy levéltári források segítségével bemutassa a lap létrejöttének a történetét, politikai irányvonalát, illetve anyagi fedezetének hátterét.

Az 1860-as évek elején Itália számára a magyar emigráció szerepe a francia támogatás elvesztése után – azaz a villafrancai fegyverszünet, illetve a zürichi békeszerződés megkötését követően – felértékelődött. Mivel Velence helyzete miatt bármikor lehetett arra számítani, hogy kitör egy újabb háború az Olasz királyság és a Habsburg birodalom között, ezért a piemonti udvar hozzálátott ahhoz, hogy például hatékony sajtópropaganda segítségével szövetségeseket találjon magának a Bécs által elnyomott népek között. Helfy Ignác, az olaszországi magyar emigráció egyik jeles tagja 1862-ben egy olyan újságot alapított Milánóban *Alleanza* címmel, amely szolgálni kívánta mind az emigráció, mind Torino érdekeit.

Helfy közel hat éven keresztül a lapot, amelyet egyszerűen csak az olaszországi magyar emigráció természetes közlönyének nevezett. Az újság működése során folyamatosan értesítette az olasz közvéleményt a magyarországi eseményekről, igyekezett bemutatni a magyar emigráció tevékenységét, illetve cikkeivel a római és a velencei emigráció érdekeit is kívánta szolgálni. Bár Helfy kapott némi anyagi segítséget a magyar emigráció tagjaitól, azonban a fő anyagi támogató az olasz kormány volt, amely amellet, hogy havi rendszerességgel küldött pénzt, egy nyomdát is adott a szerkesztőségnek. A lap üzemeltetése azonban nem ment problémamentesen, mivel Torinó gyakran csak késve küldte a szokásos havi támogatását, illetve a lapnak nem sikerült annyi előfizetőre szert tennie, hogy önállóan is működni tudjon. A nehézségek ellenére az újság egészen 1867 októberéig megjelent. Helfy későbbi elbeszélése szerint azért szüntette meg a lapot, mert a kiegyezési törvény szentesítése után már nem látta az értelmét tovább üzemeltetni újságját.

Történelemtudomány I.

2020. október 16. 10.30-12.30

19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet

Szekciófelelős:

Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

A dualizmus kori parlamenti képviselők emlékezete – a kutatás kezdetei

NAGY Ádám

Eszterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskola

Történelemtudomány

nagy.adam.1993@freemail.hu

A dualizmus kori parlamenti képviselők emlékezetével foglalkozó témám alapkérdéseit szeretném bemutatni előadásom során, rávilágítva annak sajátosságaira. Röviden be kívánom mutatni a secunder és primer forrásokat, mivel a témából adódóan azok igen sokszínűek. A primer forrásoknál külön említésre méltók a rítusok leírásai, az utcanevek, szobrok, de a korabeli naplók és levelek is. Kutatásom fő kérdése, hogy az emlékezetben miként jelenik meg a korabeli politikai elit és azon belül is magának a politikusnak a személye, ha megjelenik egyáltalán. Amennyiben pedig nem ez válik hangsúlyossá az emlékezetben mi annak a kiváltó oka. Itt elsősorban az emlékezetpolitikát, történelempolitikát érdemes szemügyre venni, hiszen leginkább ezek befolyásolják az emlékezet alakulását, általában valamilyen egyéni, vagy politikai érdeket képviselve. A képviselők nagy száma miatt kutatásomat arra a szűk elitre fókuszálom, akiket Cieger András meghatározása alapján professzionális politikusként értékelhetünk. Ez nagyjából azt a körülbelül 300 politikust jelenti, aki húsz évet vagy annál több időt töltött a Tisztelt Házban, persze itt figyelembe kell venni azt is, hogy egyes neves politikusok a haláluk miatt nem érthették ezt el, pedig professzionálisnak tekinthetők más kritériumok miatt, például, hogy elsődleges hivatásuknak gondolták a politizálást, vagy a mai értelemben vett szakpolitikusoknak tekinthetők. Az előadást velük kapcsolatos példákkal is szeretném alátámasztani. Előadásom alatt rávilágítok egyes emlékezetek egymáshoz való kapcsolatára is, arra miként férhetnek meg, vagy nem férhetnek meg egymás mellett. Itt különösen érdekes a lokális és a nemzeti emlékezet egymáshoz való viszonya, valamint lokálisan is lehet egymás mellett több emlékezet, ez lényegében az adott közösségen múlik. A lényeg ezekben az esetekben, hogy melyik válik hangsúlyossá és miért. Illetve, hogy a nemzeti emlékezet kap-e valamilyen plusz értelmezést lokális viszonyok közt, vagy megmarad a kötelező állami ünnepség formájában.

Történelemtudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.30

19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet

Szekciófelelős:

Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

Királysértési sajtóperek az 1890-es években Magyarországon
MATOLCSI Réka

ELTE BTK Történelemtudományi Doktori Iskola

Történelemtudomány

mreka139@gmail.com

Az Osztrák-Magyar Monarchia időszakával foglalkozó nemzetközi és magyar tudományos munkák mindezülig számos aspektusból érintették az uralkodó iránti lojalitás kérdését. A nemzetközi kutatások a dinasztikus hűség összetartó erejét hangsúlyozzák, különböző perspektívákból (például szimbolikus reprezentációkon, nyilvános rítusokon keresztül) szemlélve azt. A hazai történészek pedig a magyar politikai elit öncsaló és felszínes királyhűségét emelték ki, illetve a dinasztikus lojalitás és a nemzeti érzés konfrontációját helyezték nagytó alá.

A dualizmus kori királysértési sajtópereken keresztül az uralkodóval és a királyhűséggel, tágabban pedig a politikai rendszerrel kapcsolatos politikai attitűdöt, véleménynyilvánítást vizsgálhatjuk. A korabeli statisztikák e királysértési sajtóperek alacsony számára utalnak: a Csemegi-kódex (1878: V.tc.) életlépésétől, 1880-tól 1899-ig összesen hat személyt ítélték el ilyen jellegű ügyben. E statisztikai adatsor és a kortárs sajtó megerősíti, hogy az 1894-es és 1895-ös években számottevő királysértési sajtóper indult az egyházpolitikai törvények és Kossuth Lajos halála kapcsán tanúsított uralkodói magatartás bírálata miatt. Mindezek azt sugallják, hogy az 1890-es években mind a felekezeti lojalitás, mind pedig a nemzeti érzés konfliktusba került a királyhűséggel a nyilvános diskurzusban.

Az előadásomban – elsősorban a hírlapok tudósításai és a képviselőházi naplók segítségével – e versengő lojalításokat szeretném feltárni az egyes esetek (például az *Olvasd*, a *Magyar Néplap* és a *Magyar Állam* című lapok perei) elemzésével. A vizsgálat – Ferenc József politikai szerepének nyilvános percepciója mellett – rávilágít a politikai elit konfliktuskezelésére, illetve az ellenzéki politizálás jellemzőire is. Továbbá egy nehezen feltérképezhető, ám izgalmas szempont bevonására is kísérletet szeretnék tenni kitekintésként: Miképpen reagált a társadalom ezekre az ügyekre és általában az uralkodó magatartására az említett kérdésekben?

Történelemtudomány I.

2020. október 16. 10.30-12.30

19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet

Szekciófelelős:

Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

Viselkedéskultúra alakulásának vizsgálata a Kárpát-medencében

MOLNÁR Dóra

Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar

Néprajz, Kulturális antropológia

molnar.dorika14@gmail.com

Történelmünket nem csupán a társadalmi vagy gazdasági berendezkedések, valamint a különböző művészeti, tudományos, vallási irányzatok határozzák meg, hiszen épp úgy számottevő tényező a közösségi élet is, az egymással szembeni viselkedés az élet minden területén. Kutatásom fókuszában tehát a viselkedéskultúra vizsgálata áll a Kárpát-medencében 1848-tól egészen napjainkig. Ez alatt a közel 200 év alatt több, történelmileg és számos más aspektust tekintve is meghatározó esemény történt. Kezdve a vizsgálat kiindulópontjával, az 1848-as forradalom és szabadságharc, az ezt követő kiegyezés, az első és második világháborús események. Ezen felül ez az időintervallum magába foglalja többek között a magyar honfoglalás ezredik, illetve 1100. éves évfordulóját, vagyis a Millecentenárius évét, illetve a trianoni békeszerződés aláírását, s annak 100 éves évfordulóját is. A Horthy-korszak, a Rákosi-korszak, a Rendszerváltás, valamint Magyarország 2004-es csatlakozása az Európai Unióhoz szintén meghatározó mérföldkövek. Az említett események nagyban meghatározták a magyar nemzet történelmét, fordulópontot jelentettek hazánkban. Gazdasági, történelmi hatásai ismertek, azonban úgy gondolom, hogy ezen történések mind befolyással voltak a társas érintkezések szabályaira és annak alakulására is.

Jelen előadásomban a magyarság étkezési kultúrájára fókuszáltam. Sorra veszem az egykori hírességekről elnevezett ismert magyar ételeket. A 19. századtól kezdve számos utazók által készített leírás olvasható a témával kapcsolatban, melyek segítettek munkámat. Előadásom során szeretném bemutatni azokat az ételkülönlegességeket, melyek ismertek az egész világon, szívesen készítjük, fogyasztjuk őket, ám eredetükről már kevesebbet tudunk. Többek között bemutatom a Dobostorta történetét, melyet Dobos C. József mutatott be az 1885-ös Világkiállításon, s utazásai során tette népszerűvé kezdetben Európában, s később az egész világon is. Több variációja is ismert, de 2017-ben miniszteri rendeletben határozták meg a torta pontos összetételét. A híres magyar desszert kínálat fontos részét képezi a Somlói galuska is, melyet a Brüsszeli világkiállításon mutattak be először, s nyugtázták le vele a közönséget. Ugyanezen a világkiállításon vált ismertté a közkedvelt Rákóczi túrós desszertünk is. Mind ezek mellett kitérek az Újházi-tyúkhúsleves, valamint a Jókai Mór nevét viselő Jókai bableves történetére is.

Ezeket a különlegességeinket a magyarság több száz évre visszanyúló életútja során tökéletesítették, így nem csoda, hogy bizonyos fogások kulturális örökségünk szerves részeivé váltak. Jelen előadásomban tehát igyekszem átfogó képet adni a magyar gasztronómia különlegességeinek történeti háttéréről.

Kulcsszavak: *gasztronómia, viselkedéskultúra, étkezési kultúra, híres magyar ételek*

Történelemtudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.30

19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet
Szekciófelelős:

Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

A hazai táplálkozástörténeti kutatás problematikája

RUPČIĆ Hajnalka

Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar

Történettudomány

hajnalka.rupcic@gmail.com

A táplálkozás mindennapjaink szerves részét képezi, fontossága mindenki számára egyértelmű, mégis hosszú ideje a történeti kutatás perifériájára szorult. Akárcsak külföldön, hazánkban is rendkívül kevesen foglalkoznak ezzel a témával annak ellenére, hogy az emberi lét egy jelentős része e tevékenység köré szerveződik, s meghatározza identitásunkat, alakítja kultúránkat, hatással van társadalmi életünkre, sőt a társadalomban betöltött státuszunkat is kifejezhetjük általa. Mivel azonban ez egy megszokott cselekvés, így nem érezzük szükségét a mögötte húzódó ok-okozati összefüggések részletesebb megismerésének. Ehhez járul még számos kutatómódszertani probléma, valamint e terület multidiszciplináris jellege, mely csökkenti a téma iránti érdeklődést. Feltehető tehát a kérdés, hogy van-e egyáltalán helye a táplálkozásnak a történeti kutatásban, s ha igen, miért nem tudott a történeti tudományok többi ágához hasonlóan intézményesülni. Mire lenne szükség ahhoz, hogy ez a kutatási terület önálló intézményként jelenjen meg a történettudományban s mindez milyen előnyökkel járna, illetve milyen nehézségekkel találja szemben magát az a kutató, aki táplálkozástörténeti témát választ. Ezen kérdések megválaszolására kerül sor előadásomban, majd az ezt követő tanulmányban.

Ahogy már utaltam rá, a fentiek nemcsak hazánk táplálkozástörténetét, hanem a külföldi kutatást is nagymértékben érintik. Bár a Nyugat e kérdésben is előttünk jár, mégsem intézményesült mindenhol ez a kutatási terület. Ezekről a folyamatokról többek között Günter Wiegmann német néprajzkutató és Hans Jürgen Teuteberg történész-szociológus művei adnak átfogó képet. Közös munkájuk, az „Unsere tägliche Kost” címen megjelent kötet kiváló kiindulási alapként szolgál minden táplálkozástörténész számára, igaz sok esetben etnológiai nézőpontból vizsgálja a táplálkozást, ám megállapításaik történeti szempontból is megállják a helyüket. Hazánk táplálkozástörténeti kutatásainak legjelentősebb képviselője Kisbán Eszter néprajzkutató, aki Wiegmann-nal és Teuteberggel együtt részt vett az európai táplálkozástörténet megalapításában. Munkáik segítségével szeretném bemutatni a táplálkozástörténet európai és hazai állását, rávilágítva az eddigi eredményekre és hiányosságokra.

A táplálkozástörténet népszerűségének terjedését nehezíti a téma kutathatóságának korlátozottsága, az egységes források hiánya és a túl vegyes kutatási módszerek használata. Bár kezdetben nagyobb hangsúlyt kaptak a kvantitatív elemzések, napjainkra egyre gyakoribbá vált a kvalitatív analízis is. Előbbi főként a számadáskönyvek esetében alkalmazandó, utóbbi elsősorban a szakácskönyvek, naplók, levelek, étrendek vizsgálatokor bír nagyobb jelentőséggel, de általában mindkét módszer használata javasolt a forrástípus által megkívánt arányban. Mivel a szükséges információk az egyes forrásanyagokban gyakran elszórtan, s kis mennyiségben vannak jelen, a megfelelő adatok fellelése felettébb időigényes. Ezen felül e tudományterület interdiszciplináris volta miatt a táplálkozás, mint téma túlságosan terjedelmes, s valójában több történeti ághoz is sorolható lenne, mely felveti intézményesülésének jogosságát, de nem zárja ki azt. A táplálkozástörténet intézményesülése, kutatási témáinak, s módszertanának rendszerezése elősegítené a kutatást, s ezzel együtt a téma iránti kutatói érdeklődést is serkentené, kitöltve azokat a fehér foltokat, melyek eddig feltáratlanul maradtak.

Történelemtudomány I.
2020. október 16. 10.30-12.30

19. századi magyar politika-, társadalom- és táplálkozástörténet

Szekciófelelős:

Kovács Patrik Aurél, +36 20 372 4320

Piac, tulajdonviszonyok, források – a romániai magyar napilapok elmúlt harminc évéről

SARÁNY Orsolya

Debreceni Egyetem

Humán Tudományok Doktori Iskola

Szociológia

saranyorsi@gmail.com

Az 1989-es romániai rendszerváltást a romániai sajtó rendkívül gyorsan és érzékenyen reagálta le, szinte maga is részese volt a folyamatoknak. A kommunista rendszer fennállásának utolsó napján 31 magyar (vagy kétnyelvű) sajtótermék létezett Romániában, ezek – a többnyire megyei pártlapok – a forradalom alatt újultak meg: a szerkesztőségek megszabadultak a párt beépített embereitől, a cenzoroktól, és egy spontán privatizációt követően a saját kezükbe vették a lapok irányítását.

A váltás hirtelen leereaglását bizonyítja, hogy míg december 22-én a *Megyei Tükör* (Sepsiszentgyörgy), az *Igazság* (Kolozsvár), a *Vörös Zászló* (Marosvásárhely) volt a szocializmus vívmányainak szócsöve, egy nappal később már *Háromszéket*, *Szabadságot* és *Népújságot* lapozhatott az olvasó. Hasonló gyorsasággal, néhány nap leforgása alatt újult meg a teljes romániai magyar nyomtatott sajtó: az országos terjesztésű *Előre a Románia Magyar Szóvá* alakult, a *Vörös Lobogó* (Arad) *Jelen*, a *Szabad Szó* (Temesvár) *Temesvári Új Szó*, míg a *Fáklya* (Nagyvárad) *Bihari Napló* névvel jelent meg a szabad rendszer első reggelein. A romániai szocializmus magyar nyelvű print médiája a mai napig a magyar nyomtatott sajtó gerincét képezi, az elmúlt rendszerből örökölt lapok a mai napig napi-, heti-, havi-rendszerességgel megjelennek, tájékoztatnak, kultúrát közvetítenek, identitást, nyelvet őriznek és erősítenek.

Noha a rendszerváltás a sajtó szerkezetében nem hozott radikális változást, a tartalmi és gazdasági váltás és a tulajdonosváltás azonnal megtörtént, a nyomtatott sajtó gazdasági helyzete az elmúlt három évtized alatt folyamatosan formálódott, alakult, az olvasói szokások változása, az elektronikus média térnyerése, illetve az online média és a közösségi média nagyarányú térhódítása pedig számos kihívás elé állította a print médiát. Mindezen problémákkal, a nyomtatott sajtó küszködéseivel, alakulásával, változásával, megoldáskeresésével azonban a romániai szakmai körökben nagyon kevesen foglalkoznak.

Előadásomban ezeket a gazdasági nehézségeket, tulajdonosváltásokat kívánom körül járni az 1989 óta megjelent hazai szakirodalom és a sajtó tükrében, a romániai magyar napilapok megjelenési helyét és példányszámát, az anyagi és tulajdonosi hátterét, kilátását, jövőképét, valamint a támogatásokat, kiemelten a 2010-es évek közepétől, Magyarországról érkező támogatásokat érinteném.